

**Электрондук колтамга каражаттарына жана
күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттарына
ТАЛАПТАР**

1. Электрондук колтамга каражаттарына жана күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттарына ушул Талаптар (мындан ары – Талаптар) Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларына жеке жактар же жеке ишкерлер колдонгон электрондук колтамга каражаттарынын жана күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттарынын шайкештигин ырастоого багытталган.

2. Ушул Талаптар Кыргыз Республикасынын мамлекеттик сырларына таандык маалыматтарды коргоо каражаттарына жайылтылбайт.

3. Ушул Талаптар “Электрондук колтамга” Кыргыз Республикасынын мыйзамына ылайык жана “Электрондук колтамганы пайдаланууга байланышкан айрым маселелер жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 31-декабрындагы № 742 токтомунун 2-пунктун аткаруу максатында иштелип чыкты.

4. Ушул Талаптарды Кыргыз Республикасынын аймагында колдонулган электрондук кол тамга каражаттарына жана күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттарына юридикалык жактар жана жеке ишкерлер жайылтат.

5. Ушул Талаптарда жогорудагы мыйзамдагы негизги түшүнүктөр колдонулат:

- электрондук колтамга (мындан ары – ЭКТ) – электрондук формадагы башка маалыматка кошулган жана (же) ага логикалык жактан байланышкан, атынан маалыматка кол койгон адамды аныктоо үчүн пайдаланылуучу электрондук формадагы маалымат;

- күбөлөндүрүүчү борбор - колтамга текшерүү ачкычынын сертификаттарын түзүү жана берүү боюнча ишти жүзөгө ашыруучу юридикалык жак же жеке ишкер;

- колтамга ачкычы - электрондук колтамганы түзүүгө арналган символдордун уникалдуу ырааттуулугу;

- колтамга текшерүү ачкычы - колтамга ачкычы менен бир мааниде байланышкан жана электрондук колтамганын аныктыгын текшерүүгө (мындан ары - электрондук колтамганы текшерүү) арналган символдордун уникалдуу ырааттуулугу;

- электрондук колтамга каражаттары - төмөнкүдөй функциялардын эч болбогондо бирин: электрондук колтамганы түзүүнү, электрондук колтамганы текшерүүнү, колтамганын ачкычтарын жана колтамганы текшерүү ачкычтарын түзүүнү ишке ашыруу үчүн пайдаланылуучу шифрлөөчү (криптографиялык) каражаттар;

- колтамга текшерүү ачкычынын сертификаты - күбөлөндүрүүчү борбор тарабынан берилген жана колтамга текшерүү ачкычы колтамга

текшерүү ачкычынын сертификатынын ээсине таандык экенин тастыктаган электрондук документ же кагаз түрүндөгү документ;

- колтамга текшерүү ачкычынын сертификатынын ээси - ушул Мыйзамда белгиленген тартипте, күбөлөндүрүүчү борбор тарабынан колтамга текшерүү ачкычынын сертификаты берилген адам;

- күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттары - колтамга текшерүү ачкычынын сертификатын түзүү, сактоо жана берүү функцияларын ишке ашыруу, ошондой эле колтамга текшерүү ачкычынын сертификаттарынын реестрин жүргүзүү үчүн пайдаланылуучу программалык жана (же) аппараттык каражаттар;

- электрондук өз ара аракеттенүүнүн катышуучулары – электрондук формада маалымат алмашуучу мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, уюмдар жана мекемелер, ошондой эле жарандар.

2-глава. Электрондук колтамга каражаттарына талаптар

6. Электрондук колтамга каражаттары аппараттык жана программалык каражаттарды колдонуу менен ишке ашырылышы мүмкүн.

6¹. Электрондук колтамга ачкычын түзүүдө ЭКТ ачкычын түзүү жана ЭКТ ачкычын текшерүү алгоритми криптографиялык туруктуулукту камсыздоого, эсептөө натыйжалуу чабуулдарды иш жүзүндө ишке ашыруу мүмкүнчүлүгүн болтурбоого тийиш, ошондой эле электрондук колтамга төмөнкүлөргө тийиш:

- электрондук колтамга ачкычтары түзүлгөндөн кийин аларга уруксатсыз кирүү мүмкүн эмес экендигин камсыз кылуу;

- аны сактоодо бузулуп калышынан электрондук колтамга ачкычын жана ЭКТ текшерүү ачкычын коргоо;

- электрондук колтамга ачкычынын ээси үчүн электрондук кол тамганы түзүү боюнча операцияларды жүргүзүү жеткиликтүүлүгүн камсыл кылуу.

7. Электрондук колтамганы түзүүдө электрондук колтамга каражаттары төмөнкүлөргө милдеттүү:

- электрондук документке кол койгон адамга ал коюп жаткан маалыматтын мазмунун көрсөтүү;

- маалыматка кол койгон адам ырастагандан кийин гана электрондук колтамганы, электрондук колтамга түзүү боюнча операцияларды түзүү;

- электрондук колтамга түзүлгөндүгүн так жана ачык көрсөтүү.

8. Электрондук колтамганы текшерүүдө электрондук колтамга каражаттары төмөнкүлөргө милдеттүү:

- электрондук колтамга менен кол коюлган электрондук документтин мазмунун көрсөтүү;

- электрондук колтамга менен кол коюлган электрондук документке өзгөртүүлөр киргизилгендигин көрсөтүү;

- электрондук документ кол коюлган электрондук колтамга ачкычын пайдалануу менен адамды көрсөтүү.

9. Электрондук колтамга каражаттары ЭКТдан же аны текшерүү ачкычынан колтамга ачкычын эсептөөнүн иш жүзүндө мүмкүн эмес экенин камсыздоого тийиш.

10. Электрондук колтамга каражаттары ЭКТ каражаты менен корголгон маалыматтын коопсуздугун бузуу максатта же бул үчүн шарттарды түзүү максатында аппараттык жана (же) программалык каражатты колдонуу менен максатка багытталган иш-аракеттерди камтыган коркунучтарга каршы турууга тийиш.

11. жашыруун маалыматты камтыган электрондук документтерде электрондук кол тамгаларды түзүүгө багытталган ЭКТ каражаттары мындай маалыматтын купуялуулугун бузбоого тийиш.

11¹. Электрондук колтамга каражаты маалыматка кол коюуну аткаруу үчүн колдонулган колтамга ачкычына локалдык жетүүнү ишке ашырган колтамга ачкычынын ээсин аутентификациялоо керек.

12. Электрондук колтамга каражаттары Кыргыз Республикасынын улуттук коопсуздук чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органы берген шайкештик сертификатына ээ болууга тийиш.

3-глава. Күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттарына талаптар

13. Күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттары күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттарынын инженердик, техникалык, программалык жана криптографиялык коопсуздугун бузууга же бул үчүн шарттарды түзүү максатында багытталган аппараттык жана (же) программалык каражаттарды колдонуу менен максатка багытталган иш-аракеттер катары аныкталган коркунучтарга каршы турууга тийиш.

14. Электрондук колтамганы текшерүү ачкычынын сертификаттарын түзүү жана жокко чыгаруу протоколдору күбөлөндүрүүчү борбордун күн тартибинде чагылдырылышы керек.

15. Күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттары жокко чыгарылган сертификаттардын тизмелерин пайдалануу менен электрондук колтамганы текшерүү ачкычынын сертификатын жокко чыгаруу протоколун ишке ашырууга тийиш.

16. Жокко чыгарылган сертификаттардын тизмесин колдонуусуз жокко чыгаруу протоколдорун ишке ашырууга жол берилет, ага карата талаптар күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттарын иштеп чыгууга же модернизациялоого техникалык тапшырмаларда көрсөтүлүүгө тийиш.

17. Күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттарында электрондук колтамга текшерүү ачкычынын сертификатын кагаз түрүндө даярдоо функциясы ишке ашырылууга тийиш. ЭКТ текшерүү ачкычынын сертификатын кагаз түрүндө берүүнүн тартиби жана электрондук, кагазда түрүндө ЭКТ текшерүү ачкычынын сертификатынын шайкештигин текшерүү жол-жобосу күбөлөндүрүүчү борбордун каражатынын документациясында чагылдырылышы керек.

18. Күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттарында ЭКТ текшерүү ачкычынын сертификатынын ээси карата электрондук колтамга текшерүү ачкычынын уникалдуулугун жана ЭКТнын тийиштүү ачкычка ээ болушун текшерүү механизмдерин ишке ашырууга тийиш.

19. Электрондук колтамга текшерүү ачкычынын сертификатынын жол берилген түзүмдөрү жана жокко чыгарылган сертификаттардын тизмеси КБ каражаттарынын эксплуатациялоо документтеринде көрсөтүлүүгө тийиш.

20. Күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттарында түзүлгөн электрондук колтамга текшерүү ачкычынын сертификаттарынын жана жокко чыгарылган сертификаттардын тизмелеринин көрсөтүлгөн түзүмгө шайкештигин контролдоо механизми ишке ашырылууга тийиш.

21. Күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттарында реестрде бардык түзүлгөн электрондук колтамга текшерүү ачкычынын сертификаттарын жана жокко чыгарылган сертификаттардын тизмелерин сактоо жана издөө, ошондой эле реестрге тарамга кирүү механизмдери ишке ашырылууга тийиш.

22. Күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттарында түрдүү атрибуттар боюнча электрондук колтамга текшерүү ачкычынын сертификаттарынын реестринде ЭКТны текшерүү ачкычынын сертификаттарын жана жокко чыгарылган сертификаттардын тизмесин издөө механизми ишке ашырылууга тийиш.

23. ЭКТ текшерүү ачкычынын сертификаттарынын реестриндеги бардык өзгөрүүлөр аудит журналында катталууга тийиш.

23¹. Күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттарынын негизги операциялык системасы системалык окуялардын аудит журналын жүргүзүүнү колдоого тийиш.

24. Күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттарына эксплуатациялык документацияда электрондук өз ара аракеттенүүнүн катышуучусунун суроо-талабы боюнча ЭКТ текшерүү ачкычынын сертификатындагы колтамганы текшерүү механизми сүрөттөлүшү керек.

25. ЭКТ текшерүү ачкычынын сертификатында ЭКТ текшерүү, анын ичинде бардык өзгөчө маанилүү толуктоолорду милдеттүү түрдө текшерүү Х.509 сунуштарына ылайык жүргүзүлөт.

26. Байланыш каналдарын колдонуу менен күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттарына чабуулдардын мүмкүнчүлүктөрүн чектөө үчүн тарамдар аралык экрандаштыруу каражаттары колдонулушу керек.

27. Күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттарын компьютердик вирустардан коргоо боюнча талаптар аныкталууга тийиш.

28. Күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттары күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттарынын администраторлор тобунун мүчөлөрүнүн ролуна негизделген чектөөлөрдү колдоого тийиш. Ролдордун тизмеси жана ролдор арасында милдеттердин бөлүштүрүлүшү аныкталууга тийиш. Ролдордун тизмеси жана ролдор арасында милдеттерди бөлүштүрүү КБнын күн тартибинде көрсөтүлүүгө тийиш.

29. КБ каражаттары күбөлөндүрүүчү борбордун маалыматынын, программалык каражаттардын жана АК (мындан ары АК – аппараттык каражаттар) санкциясыз кокусунан жана (же) атайылап бурмалоону (өзгөртүү, модификациялоо) жана (же) бузууну контролдоо механизмин (мындан ары – бүтүндүктү контролдоо механизми) камтышы керек. Бул механизмдерге талаптар КБнын каражаттарын иштеп чыгуу же модернизациялоо үчүн техникалык тапшырмаларда көрсөтүлүшү керек.

30. КБнын программалык каражаттарынын жана АК бүтүндүгүн контролдоо мөөнөтү аныкталууга тийиш, бул мөөнөт Күбөлөндүрүүчү борбордун күн тартибинде көрсөтүлүүгө тийиш.

31. Күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттарынын бүтүндүгүн калыбына келтирүүчү каражаттар болушу керек.

32. Бүтүндүктү контролдоо катасынын ыктымалдыгы маалыматты криптографиялык коргоо каражаттарына колдонулган окшош ыктымалдыктан ашпоого тийиш.

33. Күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттары жетүүнү башкарууну камсыздоого тийиш, ага карата талаптар КБ каражаттарын иштеп чыгуу же модернизациялоо үчүн техникалык тапшырмаларда көрсөтүлүүгө тийиш.

34. Күбөлөндүрүүчү борбордун каражатынын ролунун үлгүсү администраторлордун, операторлордун жана колдонуучулардын тобун камтышы керек. Администраторлор тобу каражаттын функционалына жана ырасталышына толук жетүүгө ээ болушу керек.

35. Идентификациялоо жана аутентификация өзүнө КБ каражатын колдонуучуну, КБ каражатынын операторун, КБ каражатынын администраторлор тобунун мүчөсүн таанууну жана алардын аныктыгын текшерүүнү камтыйт.

36. КБ каражатынын операторунун жана администраторлор тобунун мүчөсүнүн аутентификациясы криптографиялык усулдарды жана алынбай турган ачкыч алып жүрүүчүдөгү купуя ачкычты колдонуу менен жүргүзүлүүгө тийиш.

37. КБ каражатынын колдонуучуларын каттоо жол-жобосунун сыпаттамасы (КБ каражатынын колдонуучулар реестрине маалыматтарды киргизүү) КБ каражатынын эксплуатациялык документтеринде камтылууга тийиш.

38. КБ каражаттары электрондук колтамга текшерүү ачкычынын өз алдынча кол коюлган сертификатынын ишенимдүү киргизилишин камсыз кылууга тийиш.

39. КБ каражаттары санкциясыз кирүүдөн корголгон ыкма менен КБга келип түшкөн жана КБдан экспорттолгон жетүү чектелген маалыматты камтыган маалыматтарды берүүнү камсыз кылууга тийиш.

40. КБ каражаттарында жалган билдирүүлөрдү таңуулоодон коргоо жол-жобосун ишке ашырууга тийиш, ага карата талаптар КБ каражаттарын иштеп чыгуу же модернизациялоо боюнча техникалык тапшырмада көрсөтүлүүгө тийиш.

41. КБнын объектилеринин ишенимдүүлүгүнө жана туруктуулугуна карата талаптар аныкталууга тийиш, аларга карата талаптар КБнын объекттерин өнүктүрүү же модернизациялоо боюнча техникалык тапшырмада көрсөтүлүүгө тийиш.

42. Күбөлөндүрүүчү борбордун өз функцияларын аткара албай калышына алып келген КБнын аппараттык каражаттарынын иштен чыгышы жана бузулушунун ыктымалдуулугу эсептелүүгө тийиш.

43. Негизги маалыматты түзүү, колдонуу, сактоо жана жок кылуу тартиби КБ каражаттары колдонгон электрондук колтамга каражаттарына ж.б. маалыматты криптографиялык коргоо каражаттарына эксплуатациялык документтердин талаптарына ылайык аныкталат.

44. КБ каражаттары колдонгон ЭКТ каражаттарынын ЭКТ ачкычынын колдонуу мөөнөтү ЭКТ каражаттарына белгиленген талаптарга шайкеш келүүгө тийиш.

45. ЭКТ текшерүү ачкычынын сертификаттарына кол коюу жана ЭКТ текшерүү ачкычынын сертификаттарынын уникалдуу номерлеринин тизмелери үчүн пайдаланылуучу ЭКТ ачкычтары жана анын күчүнүн мөөнөтү аяктаганга чейин (мындан ары – жокко чыгарылган сертификаттардын тизмеси) анын күчүн КБ токтоткон, ошондой эле, ишенимдүү убакыт белгилерине кол коюу үчүн колдонулган электрондук колтамга ачкычтары башка максаттарда колдонулбашы керек.

46. Күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттарына эксплуатациялоо документтеринде бардык ачкычтардын колдонуу мөөнөтү көрсөтүлөт.

47. КБ тарабынан түзүлгөн ЭКТ текшерүү ачкычынын сертификаттары жана жокко чыгарылган сертификаттардын тизмелери Х.509 эл аралык сунуштарга шайкеш келүүгө тийиш. Электрондук колтамга текшерүү ачкычынын сертификатына жана жокко чыгарылган сертификат тизмесине киргизилген бардык талаалар жана толуктоолор Х.509 сунуштарына ылайык толтурулууга тийиш. Электрондук колтамга текшерүү ачкычынын сертификаттарынын альтернативдик форматтарын колдонууда электрондук колтамга текшерүү ачкычынын сертификаттарын түзүү жана жокко чыгаруу протоколдоруна талаптар күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттарын иштеп чыгууга же модернизациялоого техникалык тапшырмасында аныкталышы жана көрсөтүлүшү керек.

48. Күбөлөндүрүүчү борбордун каражаты колдонуучуларга ЭКТ текшерүү ачкычынын сертификаттарын берүүгө өтүнмөлөрдү берүү мүмкүнчүлүгүн камсыздоого тийиш. КБнын күн тартибине ылайык күбөлөндүрүүчү борбордун каражаттарынын оператору же администраторлор тобунун мүчөсү тарабынан сертификатка өтүнмөлөрдү кол менен иштетүү мүмкүн болушу керек. Сертификатка өтүнмөлөрдү автоматтык түрдө иштетүү КБ каражаттарынын күн тартибине ылайык мүмкүн болушу керек.

49. КБ каражаты колдонуучулар тууралуу маалымат алуу жана анын негизинде ЭКТ текшерүү ачкычынын сертификаттарын түзүү үчүн тышкы ресурстар тутумга кошулуу мүмкүнчүлүгүнө ээ болууга тийиш.

50. ЭКТ каражаттары Кыргыз Республикасынын улуттук коопсуздугун камсыздоо чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органы тарабынан берилген шайкештик сертификатына ээ болууга тийиш.